

SECTION: MEDICAL PSYCHOLOGY

РОЗДІЛ: МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

УДК 159.923.33

DOI: 10.26565/2410-1249-2022-17-02

СОЦІАЛЬНА ЗРІЛОСТЬ: РЕСУРСНИЙ ПІДХІД ЕКСПЛІКАЦІЇ ОСОБИСТІСНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ[†] Олександр Омельчук

аспірант кафедри педагогічної та вікової психології

Волинського національного університету імені Лесі Українки

E-mail: omelchukoleksander@gmail.com<https://orcid.org/0000-0003-0580-5409>

Стаття присвячена теоретичному обґрунтуванню соціальної зрілості як психологічного ресурсу компетентності особистості. Метою презентованого матеріалу є теоретична експлікація проблеми соціальної зрілості особистості у ракурсі ресурсного підходу інтерпретації особистісної компетентності. В основу покладено метод психологічного реконструювання як теоретичне дослідження суб'єктної архітектоніки феномену соціальної зрілості в ракурсі виявлення методологічних можливостей кожного складника ресурсного підходу. До результатів належить теоретичний аналіз базових позицій вивчення соціальної зрілості особистості та окреслення методологічної інтерпретації в системній, особистісно-діяльній, синергетичній та акмеологічній концепціях. Суб'єктна доктрина аналізу заявленої проблеми дає змогу об'єднати основні положення розгляду соціальної зрілості як особистісної компетентності із залученням базових соціальних здібностей та мобілізації психологічних ресурсів особистості. Запропоновано теоретичну схему прояву соціальної зрілості в межах ресурсних можливостей особистісної компетентності. Виокремлено дві методологічні орієнтації (орієнтація на результат та орієнтація на унікальність), які зумовлюють прояв цього феномену ознаками зовнішньої і внутрішньої мотивації; виокремлено види зовнішніх і внутрішніх психологічних ресурсів, які у комплексі визначають "потенціал компетентності" в усій сукупності системно-синергетичної цілісності прояву самореалізації особистості як суб'єкта соціальної діяльності; обґрунтовано, що у потенціал компетентності соціальної зрілості задіяні аксіологічний, рефлексивний та антиципаційний механізми функціонування. У висновках зазначено, що запропонована теоретична схема прояву соціальної зрілості в межах ресурсних можливостей особистісної компетентності може успішно використовуватися у прикладних розробках профілактично-розвивальних психотехнологій із урахуванням соціального статусу, соціокультурного розвитку, статевих і гендерних моделей поведінки особистості.

Ключові слова: соціальна зрілість, психологічні ресурси, особистісна компетентність, потенціал компетентності, особистість.

Актуальність теми. Проблема соціальної зрілості особистості не збавляє своїх обертів значущості дослідження в психологічній науці, а навпаки набуває нових ознак необхідності вивчення в силу впливу психотравматичних подій сьогодення та актуалізації особистісних резервів адекватного психічного реагування на травматичну реальність. В таких умовах важливо залишатися компетентною особистістю з

пріоритетними ознаками соціальної освіченості як базової продуктивної сили гармонійного розвитку життя людини. Тому вважаємо, вкрай актуальним розглянути зазначену проблему крізь ресурсний підхід, що дасть можливість охопити як зовнішні умови організації діяльності людини, так і її внутрішні можливості самореалізації.

Метою презентованого матеріалу є теоретична експлікація проблеми соціальної

[†] **How to cite:** Omelchuk, O. (2022). Social Maturity: Resource Approach to the Explication of Personality Competence. *Psychological Counseling and Psychotherapy, 17*, 12-19. (in Ukrainian). <https://doi.org/10.26565/2410-1249-2022-17-02>

зрілості особистості у ракурсі ресурсного підходу інтерпретації особистісної компетентності.

В основу покладено *метод* психологічного реконструювання як теоретичне дослідження суб'єктної архітекτονіки феномену соціальної зрілості в ракурсі виявлення методологічних можливостей кожного складника ресурсного підходу.

Результати. Феномен "соціальної зрілості" є потужною якісною характеристикою успішного функціонування і розвитку особистості, що фактично при його детальному розгляді, підкреслює доцільність застосування принципів безперервності, наступності, самоорганізації та саморозвитку.

З-поміж багаточисельних і добре відомих визначень соціальної зрілості, які подані у психологічних енциклопедійних виданнях, особливої уваги заслуговує інтерпретація цього феномену у суб'єктній парадигмі, де головним стрижнем зрілості є здатність індивіда до реалізації власної суб'єктності та ефективного функціонування його унікальності. Тобто, кажучи іншими словами, соціальна зрілість є здатністю здійснювати взаємозумовлені зміни у світі і самому собі, а саме, суб'єкт реалізує свої потреби, устремління, задуми і плани, спрямовані на розвиток, як самого себе, так й навколишньої дійсності. Тому у своїх працях С. Рубінштейн наголошував, що базовими характеристиками зрілої особистості є активність, самостійність, здатність до розвитку та інтеграції, самодетермінація, саморегуляція, саморух і самовдосконалення (Рубінштейн, 2005). У працях Г. Костюка знаходимо такі властивості зрілої особистості як освіченість, інтелігентність, любов до знань, уміння користуватися ними в своїй діяльності, культура мовлення, наукове світорозуміння, потреба працювати, закоханість у працю і творче ставлення до неї, ініціатива, принциповість, вимогливість до себе і до інших, гуманність (Костюк, 1988). Український дослідник О. Штепа вважає, провідними якостями зрілої особистості є автономність, самоприйняття, контактність креативність, глибинність переживань, наявність власної філософської парадигми (Штепа, 2004).

М. Боришевський як засновник комплексного дослідження феномену самотворення, визначив його як процес зрілого вибудовування себе, своєї самості задля досягнення згоди з собою з метою збереження ідентичності та підвищення активності (Боришевський, 2013). А Л. Сердюк і О. Шамич, зазначають, що здатність до самодетермінації, саморозвитку, самовдосконалення та самотворення реалізується тоді, коли особистість стає справжнім суб'єктом (Сердюк & Шамич, 2017). Такі погляди українських науковців доводять, що саме соціальна зрілість є процесом актуалізації людиною власних потенціалів та використання їх як засобів реалізації сенсу життя.

Вважаємо, що процес соціального дозрівання тісно переплітається з процесом набуття соціальних компетенцій, виступаючи чи то передумовою, чи то результатом. У цьому контексті соціальна зрілість починає діяти як механізм саморегуляції соціальної поведінки особистості: по-перше, соціальна зрілість формується та усвідомлюється як специфічна система ціннісних орієнтацій, що визначають характер змісту та засобів досягнення провідних життєвих цілей особистості; по-друге, у ході становлення соціальної зрілості розвивається соціально-конструктивна життєва позиція, що передбачає усвідомлення необхідності компетентної взаємодії з соціальним середовищем на основі прийняття особистістю відповідальності за побудову власного життя та ставлення до оточуючих як до суб'єктів життя; і по-третє, у ході становлення соціальної зрілості викристалізовується компетентність особистості в часі, яка передбачає єдність часової перспективи усвідомлення життєвого досвіду.

Тому констатуємо, що фактично соціальна зрілість є алгоритмом сповідування ціннісних орієнтацій людини, які формуються внаслідок взаємодії її соціогенних потреб з цінностями соціального оточення. І, як результат, у такий спосіб особистість вбудовується як соціальний суб'єкт у цілісну систему конкретного суспільства. Соціально зріла особистість – це особистість, у якій поєднуються такі ціннісні

орієнтації, що визначають основу її життєвої компетентності. Передусім, це цінності ставлення до себе та інших як до цінності, мети, а не засобу досягнення чужих цілей; чесності, що проявляється у відкритості досвіду та щирості у почуттях; свободи як спонтанності і відповідальності; довіри до людської природи життя.

Цікавим в контексті наукового аналізу є також розгляд соціальної зрілості крізь призму головних підходів до вивчення особистості, зокрема, біхевіористичного, когнітивного та гуманістичного. А саме, представники біхевіоризму розглядають соціальну зрілість як результат цілеспрямованого впливу з боку суспільства, коли людина відтворює соціальну поведінку, типову для того або іншого суспільства. У межах когнітивного напрямку соціальна зрілість трактується як розвинута здатність особистості до створення власної моделі свого життєвого шляху, що має складну та індивідуально значущу смислову структуру. Представники гуманістичного напрямку розглядають соціальну зрілість як здатність особистості до самореалізації власного потенціалу у соціальній діяльності (Холл&Линсей, 2000). На думку К. Юнга, особистісний розвиток може тривати все життя, а його кінцевою метою є повна реалізація особистісного потенціалу людини (Юнг, 1991).

Із презентованого теоретичного екскурсу стає помітним, що зріла особистість є інтегруючою, централізуючою, координуючою "інстанцією" життєдіяльності. Вона узгоджує всю систему своїх індивідуальних, психофізичних, психічних і, нарешті, особистісних можливостей з умовами і вимогами діяльності не парціально, а цілісно. На думку О. Саннікова, соціальна зрілість особистості знаходиться в залежності та є результатом свідомо здійсненого життєвого вибору (Санніков, 2017). Соціально зріла особистість завжди готова до соціально значущої діяльності, що є результатом досягнення певного духовно-морального рівня розвитку.

Життя людини є постійно включеним в складну систему соціальних зв'язків та залежить

від існуючої системи суспільних відносин, процесів та подій, які розгортаються у суспільстві. Соціально зріла особистість є запорукою здорового демократичного суспільства, яке так конче потрібне для становлення повноцінної та сильної незалежної молодій держави. Можна впевнено сказати, що сучасний розвиток суспільства не мислиться без розвинутого і зрілого громадянського потенціалу, без формування громадянсько відповідальної і соціально зрілої особистості, яке відбувається паралельно з демократизацією суспільного життя і становленням інститутів громадянського суспільства (Кревська, 2018). Соціальна активність продиктована особистими інтересами, потребами, емоціями, які впливають на стосунки між людьми, їхню активність, боротьбу за власні інтереси і цілі, тобто визначають єдність змісту потреб і функцій-мотивів, безпосередньо пов'язаних з практичною діяльністю людей. Особливо актуальним зазначений теоретичний конструкт є в умовах військових дій, які сьогодні переживає наша країна. Глобальні зміни в свідомості людей та жорстка правда захисту національних інтересів на пряму залежить від рівня сформованої соціальної зрілості, що є критеріальним показником особистісної компетентності. З цього приводу В. Франкл наголошував, що «між нашими бажаннями і вчинками завжди існує щось, що може їх пов'язати. Це щось – наша здатність знайти в собі сили для дії. У цьому вмінні – наша зрілість і наша свобода» (Франкл, 1990 : 118).

Отже у нас є усі підстави розглядати соціальну зрілість особистості як компетенцію, що визначає готовність людини вирішувати проблемні ситуації і отримувати задоволення, мобілізуючи необхідні здібності. Загалом компетентність стимулює інтелектуальну та пізнавальну діяльність людини, і, це виявляється в інтересі і засвоєнні особою накопичених людством знань, розширенні особистістю освіченості, світогляду, ерудиції, націлених на перспективний розвиток. Недарма А. Бандура вказував на те, що індивідуальний досвід збагачує внутрішній світ людини, робить його динамічним, сприяє

ширшому баченню можливостей вирішення ситуацій (Bandura, 1997). Такий синергетичний зв'язок між соціальною зрілістю та компетентністю часто задіює психологічні ресурси особистості.

Спробуємо розкрити основні методологічні положення інтерпретації соціальної зрілості особистості у ракурсі ресурсного підходу змісту особистісної компетентності. Вважаємо логічним розпочати методологічне реконструювання суб'єктної архітекτονіки феномену соціальної зрілості із зазначення змісту ресурсного підходу у системній, особистісно-діяльній, синергетичній та акмеологічній концепціях.

З методологічних позиції *системної* концепції соціальна зрілість у своїй структурній організації дає змогу змінювати, координувати, упорядковувати зв'язки між складовими, і тим самим створювати умови для досягнення позитивних результатів; ідеї *особистісно-діяльній* концепції передбачають визнання особистості суб'єктом соціальної діяльності, орієнтуючи його на всебічне залучення особистісного досвіду у процесі реалізації; наукові положення *акмеологічної* концепції зорієнтовані на набуття особистістю досконалості і особистісних акме-якостей

самовираження (самопізнання, самосприйняття, рефлексія, самообмеження, самопрогнозування, самопрезентація тощо); з позиції *синергетичної* концепції ресурсний підхід до соціальної зрілості демонструє наявність спонукальної сили, яка впорядковує внутрішні потенціали людини для максимального їх втілення в життя у формі саморозвитку.

Із зазначеного змісту добре простежується виокремлення двох методологічних орієнтацій: *орієнтація на результат* - в межах обґрунтування системної і особистісно-діяльній концепцій вимальовується інтегральна здатність досягнення ефективності результатів діяльності; та *орієнтація на унікальність* - в межах обґрунтування акмеологічної і синергетичної концепцій підкреслюється здатність неповторності у вирішенні соціально-життєвих проблем, гідність та самоповага суб'єктів соціальної реалізації.

Так як в інтерпретаційному ракурсі будь-якої проблеми вагову частку займає мотиваційна сфера, то й в нашому випадку виокремлені методологічні орієнтації розуміння соціальної зрілості особистості, демонструють зумовленість прояву цього феномену ознаками внутрішньої і зовнішньої мотивації (рис. 1).

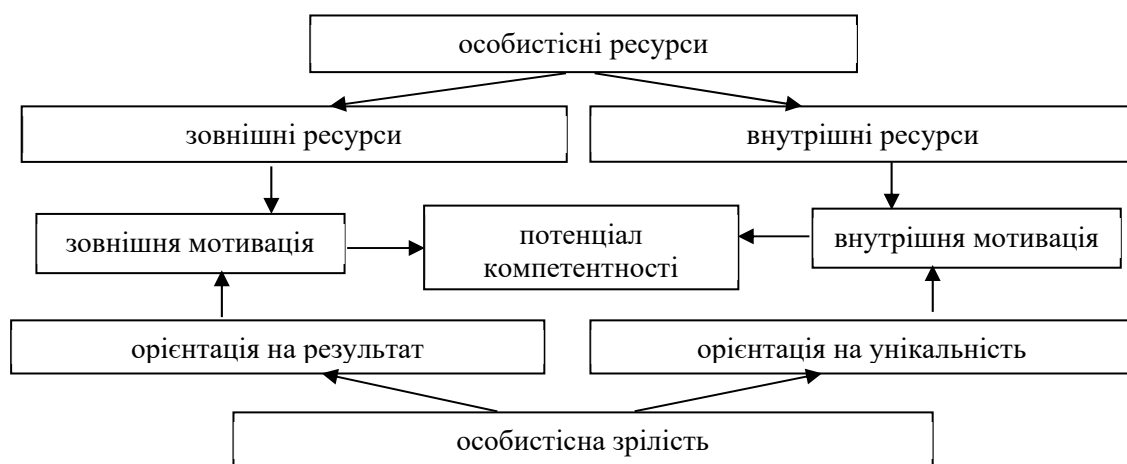

Рис. 1. Теоретична схема прояву соціальної зрілості в межах ресурсних можливостей особистісної компетентності

У запропонованій схемі особистісний ресурс розглядається як сукупність об'єктивно існуючих умов, засобів, необхідних для реалізації конкретних дій, які забезпечують ефективність саморозвитку особистості. Ресурси, в свою чергу,

поділяються на: *зовнішні* (матеріально-технічні (об'єкти навколишнього світу, що певною мірою впливають на діяльність суб'єкта); інформаційні (узагальнений досвід людства в усній і писемній формі, віртуальна інформація: комп'ютерні

технології, доступ до них); стимулюючі (заохочення моральне й матеріальне, покарання, формування позитивної мотивації, зовнішнє оцінювання діяльності, самооцінювання тощо); комунікативно-психологічні (особливості умов спілкування та організації міжособистісної взаємодії, емоційно-психологічний клімат у колективі, його згуртованість, провідний стиль спілкування тощо); організаційно-управлінські (система управління процесом діяльності, послідовність вимог керівника, якість функціонування організації тощо)); і внутрішні (біогенетичні, пов'язані зі спадковістю; фізіологічні (стан здоров'я, особливості будови організму, фізична витривалість, вік, стать тощо); індивідуально-психологічні (рівень інтелектуального розвитку, особливості емоційно-вольової сфери тощо)) ресурси особистості (Микитюк, 2013).

Зазначені види ресурсів тісно пов'язані із зовнішніми та внутрішніми мотивами людської активності, які у комплексі визначають міру особистісної і діяльнісної компетентності, основною метою якої є успішна реалізація особистості, що за словами С. Бондара є здатністю особистості діяти. "Але жодна людина не діятиме, якщо вона особисто незацікавлена в цьому. Природа компетентності така, що вона може проявлятися лише в органічній єдності з цінностями людини, тобто в умовах глибокої особистісної зацікавленості в цьому виді діяльності ... отже, цінності є основою будь-яких компетенцій" (Бондар, 2003 : 9). Така компетентнісна реалізація у презентованому матеріалі визначається нами як "*потенціал компетентності*" в усій сукупності системно-синергетичної цілісності прояву самореалізації особистості як суб'єкта соціальної діяльності.

Загалом, ми виходили з того, що з філософської точки зору поняття "потенціал" пов'язується, насамперед, із категоріями можливості та дійсності, які як модальні характеристики буття відтворюють не тільки вірогідність, тенденцію становлення, але й сталу реальність. Діалектика взаємного переходу зазначених феноменів полягає в тому, що

можливість, виникаючи в рамках дійсності як одна з її потенцій, репрезентує майбутнє в сьогоденні, і, перетворюючись на дійсність, породжує нові можливості. Перехід можливості в реальність є процесом актуалізації *потенцій*, тобто можливості, яка не діє, але здатна стати реальністю за певних умов і при наявності певних ресурсів. У цьому контексті потужним теоретичним підґрунтям є роздуми І. Манохи, яка пише: "Потенційність це онтологічна властивість буття особистості, що визначає тенденції розгортання індивідуального життя "я" особистості й обумовлює успішність реалізації особистістю свого "буттєвого призначення" (Маноха, 1995 : 53). Проте, В. Татенко відзначає, що потенційність як онтологічна властивість сама по собі не визначає і не обумовлює тенденції розгортання індивідуального життя "Я" особистості, але «... людина як суб'єкт, що володіє цією властивістю, перетворює можливість у дійсність свого індивідуального людського буття» (Татенко, 1996 : 209). В свою чергу, Ж. Вірна в обґрунтуванні життєво-стильового концепту мотиваційно-сислової регуляції особистісної реалізації, ставить акцент на розгляді цього явища у площині співвідношення: функціональної та перспективної сфер життєвого часового простору особистості; та дієвої реалізації особистості в зонах її актуального та потенційного досвіду (Вірна, 2003). Обґрунтовані нею механізми функціонування актуально-функціональної і потенційно-перспективної сфер, уможливають розглядати потенціал компетентності соціальної зрілості крізь специфіку функціонування аксіологічного, рефлексивного та антиципаційного механізмів.

На користь наведеному можна навести прикладні контексти досліджуваного психологічного явища. Так позицій діяльнісного підходу соціальна зрілість дорівнюється до соціальної активності та можливості здійснювати суспільно значущу діяльність (Рибалка, 2003). В контексті акмеологічної парадигми соціальна зрілість трактується як здатність особистості до саморозвитку та самоздійснення, свідомих

життєвих виборів в процесі відтворення власної індивідуальності. Здатність до самоздійснення реалізується за допомогою акме-якостей, а саме акме-мотивації та акме-здібностей. Акме-мотивація передбачає спрямованість особистості на поетапне вирішення завдань особистісного розвитку, тоді як під акме-здібностями розуміються індивідуально-психологічні властивості особистості, які забезпечують здатність людини до побудови різних варіантів свого самоздійснення, та його практичної реалізації у власній життєтворчості (Пальчевський, 2008). Синергетичний розгляд соціальної зрілості розкриває аспекти її самоорганізації, де акцент поставлено на здатність особистості до реалізації власної життєвої програми у продуктивній соціальній діяльності через такі показники як відповідальність, інтернальність локусу контролю, здатність до саморегуляції, здатність до реалізації власного життєвого задуму, сформована ідентичність (Lazorko, 2021).

Отже, різноманіття наукових проєкцій дослідження соціальної зрілості особистості в контексті різних методологічних підходів дає змогу акцентувати увагу на різних аспектах цього складного і багатобічного феномену. Значущим проявом соціальної зрілості є соціальна активність, важливим критерієм якої є її відповідність життєвому задуму особистості, її розгортання відповідно до значущих життєвих цілей та прагнень, отже, здатність індивіда до активної життєтворчості, з метою реалізації власного унікального особистісного потенціалу (Пустовойт, 2019).

Зазначені психологічні координати чітко вкладаються в конструкт потенціалу компетентності особистості, які можна згрупувати за ключовими сферами: здоров'я; спілкування (зокрема, громадська робота); навчання; захоплення (забезпечує разом з навчанням саморозвиток особистості); робота (містить успіхи в галузі управління, творчі успіхи в роботі за фахом і соціальну оцінку трудових досягнень), сім'я, витрати на соціальну мобільність (Марков, 2002). Загалом таке

розуміння потенціалу компетентності вмщує усі корисні особистісні ресурси соціально зрілої особистості в показниках високого рівня саморозуміння, усвідомлення свого призначення, відчуттям власної неповторності й унікальності та активного прагнення реалізувати свій внутрішній потенціал. В одній з робіт Г. Яворської знаходимо такі показники соціальної активності, як соціальна значущість результатів діяльності індивіда, ступінь компетентності у обраному виді діяльності та здатність проявляти ініціативу (Яворська, 2005). Тому стає чітко зрозумілим, що в процесі вибору стратегії соціалізації особистість завжди оцінює ступінь жорсткості вимог та норм суспільства, а також власний потенціал щодо можливостей впливу на середовище та його зміни, або самозміни, тобто власні ресурси та витрати (фізичні, інтелектуальні, моральні, часові), необхідні для успішної соціалізації.

Презентоване теоретичне моделювання дає можливість переконливо стверджувати, що набуття соціальної зрілості не є пасивним процесом набуття соціального досвіду, а це завжди активна діяльність, результатом якої є формування власної соціальної позиції та прийняття певних соціальних ролей, оволодіння навичками соціальної саморегуляції.

Висновки і перспективи. Теоретична експлікація проблеми соціальної зрілості особистості у ракурсі ресурсного підходу інтерпретації особистісної компетентності засобом психологічного реконструювання суб'єктної інтерпретації досліджуваного явища дала змогу розглянути потенціал компетентності соціальної зрілості крізь специфіку функціонування аксіологічного, рефлексивного та антиципаційного механізмів, що як базові координати підтверджені дослідженнями в межах діяльнісної, акмеологічної та синергетичної парадигм. Запропонована теоретична схема прояву соціальної зрілості в межах ресурсних можливостей особистісної компетентності може успішно використовуватися у прикладних розробках профілактично-розвивальних психотехнологій із

урахуванням соціального статусу, соціокультурного розвитку, статевих і гендерних моделей поведінки особистості.

Список використаної літератури

- Bandura A. (1997). *Self-efficacy : the exercise of control*. N.Y.: W.H. Freeman&Co.
- Бондар, С. (2003). *Компетентність особистості інтегрований компонент навчальних досягнень учнів [Personality competence is an integrated component of students' learning achievements]. Biology and chemistry at school. 2. 8-9.* (in Ukraine).
- Боришевський, М.Й. (2013). *Концептуальні засади проблеми самотворення особистості [Conceptual principles of the problem of self-creation of personality]. Personality psychology: a scientific journal. 1. 39-47.* (in Ukraine).
- Вірна, Ж.П. (2003). *Мотиваційно-смілова регуляція у професіоналізації психолога [Motivational and semantic regulation in the professionalization of a psychologist]. Lutsk: Vesha* (in Ukraine).
- Костюк, Г.С. (1988). *Избранные психологические труды [Selected psychological works]. Moscow: Pedagogika.* (in Russian).
- Кревська, О.О. (2018). *Мотиваційні чинники професійної самореалізації особистості : дис. ... канд. психол. наук [Motivational factors of professional self-realization of the personality: dis. ... cand. psychol. science]. Lutsk.* (in Ukraine).
- Lazorko, O., Virna, Z., Brytova, H., Tolchieva, H., Shastko, I., & Saienko, V. (2021). *Professional Safety of Personality: System Regularities of Functioning and Synergetic Effects of Self-Organization. Postmodern Openings, 12(2), 170-190.*
- Маноха, І. П. (1995). *Человек и потенциал его бытия. Опыт синтезирования онтологических и психологических познавательных техник [Man and the potential of his existence. Experience in synthesizing ontological and psychological cognitive techniques]. Kyiv: Stimyl.* (in Russian).
- Марков, В.Н. (2002). *Личностные основы социальной устойчивости [Personal foundations of social stability]. Social sciences and modernity. 1. 136-143.* (in Russian).
- Микитюк, С. О. (2013). *Теоретико-методичні засади ресурсного підходу до професійної підготовки майбутнього вчителя : автореферат дис. ... доктора. пед. наук [Theoretical and methodological principles of the resource approach to the professional training of future teachers: dissertation abstract. ... doctor. ped. science]. Ternopol.* (in Ukraine).
- Пальчевський, С. С. (2008). *Акмеологія [Acmeology]. Kyiv: Kondor.* (in Ukraine).
- Пустовойт, М.В. (2019). *Особистісна безпека в структурі соціальної зрілості особистості : дис. ... канд. психол. наук. [Personal security in the structure of social maturity of the individual: dis. ... cand. psychol. science]. Lutsk.* (in Ukraine).
- Рибалка, В. В. (2003). *Методологічні питання наукової психології [Methodological issues of scientific psychology]. Kyiv: Nika-Tsentr, 2003.* (in Ukraine).
- Рубинштейн, С. Л. (2005). *Основы общей психологии [Fundamentals of General Psychology]. SPb: Piter.* (in Russian).
- Санников, А.И. (2015). *Психология жизненного выбора личности [Psychology of life choices of personality]. Odessa: Izd-vo VMV.* (in Russian).
- Сердюк, Л.З., Шамич, О.М. (2017). *Самодетермінація особистості як психологічна основа її самореалізації [Self-determination of specialty as a psychological basis for self-realization]. Actual problems of psychology: zb. sciences. work. K.-Shytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franko. T. VI. 13. 164-173.* (in Ukraine).
- Татенко, В. А. (1996). *Психология в субъектном измерении [Psychology in the subjective dimension]. Kyiv: Vidavnychiy tsentr "Prosvita".* (in Russian).
- Франкл, В. (1990). *Человек в поисках смысла [A person in search of meaning]. Moscow: Progress.* (in Russian).
- Холл, К., Линдсей, Г. (2000). *Теории личности [Personality theories]. Moscow: EKSMO-Press.* (in Russian).
- Штепа, О. С. (2004). *Проприум особистості [Proprium of personality]. Practical Psychology and Social Work. 2. 26-34.* (in Ukraine).
- Юнг, К. Г. (1991). *Архетип и символ [The archetype and the symbol]. Moscow: Renessans.* (in Russian).
- Яворська, Г. (2005). *Соціально-професійна зрілість курсантів вищих закладів освіти МВС України [Socio-professional maturity of cadets of higher educational establishments of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. Odessa: PLASKE ZAT.* (in Ukraine).

SOCIAL MATURITY: RESOURCE APPROACH TO THE EXPLICATION OF PERSONALITY COMPETENCE

Alexander Omelchuk

graduate student of the Department of Pedagogical and Age Psychology
Lesya Ukrainka Volyn National University

The article is devoted to the theoretical substantiation of social maturity as psychological resource of personality competence. The aim of the represented material is theoretical explication of the problem of social maturity of a personality as the resource approach to the interpretation of personality competence. The method of psychological reconstruction as theoretical study of subjective architecture of the phenomenon of social maturity in the perspective of identifying the methodological potentialities of each component of the resource approach is laid on the basis. The results include theoretical analysis of the basic positions of the study of social maturity of personality and outlining the methodological interpretation in the systemic, personality activity, synergetic and acmeological concepts. The subjective doctrine of analysis of the stated problem allows to unite the basic positions of consideration of social maturity as personality competence with the attraction to the

basic social abilities and mobilization of psychological resources of personality. The theoretical scheme of manifestation of social maturity within the resource potentialities of personality competence is suggested. Two methodological orientations (result orientation and uniqueness orientation), which determine the manifestation of this phenomenon by signs of external and internal motivation; the types of external and internal psychological resources are singled out, which together determine the "potential of competence" in the whole set of systemic-synergetic integrity of manifestation of self-realization of personality as a subject of social activity. It is substantiated that axiological, reflexive and anticipatory mechanisms of functioning are involved in the potential of competence of social maturity. The conclusions indicate that the proposed theoretical scheme of social maturity manifestation within the resource potentialities of personality competence can be successfully used in the applied proceedings of preventive and developmental psychotechnologies, taking into account the social status, socio-cultural development, sex and gender models of behavior of a personality.

Keywords: *social maturity, psychological resources, personality competence, potential of competence, personality.*

The article was received by the editors 15.02.2022

The article is recommended for printing 16.04.2022
